

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра психології
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
«ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

План опорного конспекту

Лекція 1.

Предмет, завдання та методи. Педагогічної психології.

- Об'єкт, предмет, структура та базові категорії педагогічної психології.
- Основні проблеми й завдання педагогічної психології на сучасному етапі її розвитку.
- Історіографія питання, культурологія дитинства.
- Методологія та базові принципи психолого-педагогічного пізнання.
- Методи дослідження у психології педагогічній і специфіка їх застосування при роботі з дітьми дошкільного віку.

Ключеві слова:

- Психологія, педагогічна психологія, методи дослідження, культурологія дитинства, дошкільний вік

Питання до самоконтролю:

- Об'єкт, предмет і взаємозв'язок психології педагогічної з іншими галузями наукового знання.
- Проблеми й завдання психології педагогічної відповідно до її базової структури (психологія навчання, психологія виховання, психологія особистості педагога).
- Організаційні методи психології педагогічної.
- Історіографія предмету.
- Культурологія дитинства.

Лекція 2-3.

Психологія учіння та учбової діяльності

- Співвідношення понять «учіння», «научіння», «засвоєння», «навчальність», «навчання».
- Види учіння та научіння.
- Проблема взаємозв'язку між навчанням і психічним розвитком.

- Модель розвивального навчання.
- Учбова діяльність як форма учіння.
- Структура учбової діяльності та чинники її успішності.
- Психологічні засади ефективного формування знань, навичок, умінь.
- Наступність у системі «дошкільна освіта – початкова шкільна освіта» і структура психологічної готовності дитини до школи.

Ключеві слова:

- Научіння, учіння, навчання, навчальність, моделі навчання, учбовий процес, вікова періодизація тощо.

Питання до самоконтролю:

- Основні поняття психології навчання та їх співвідношення.
- Види учіння та научіння, специфіка їх проявів у дошкільному віці.
- Навчальність у своїх структурно-змістових аспектах.
- Учбова діяльність як одне з основних понять педагогічної психології. Структура учбової діяльності. Найвагоміші складові успішної учбової діяльності.
- Знання як компонент суспільно-історичного досвіду. Основні етапи формування наукових понять та їх особливості в дошкільному віці.
- Навички та етапи їх становлення.
- Проблема співвідношення між навичками та уміннями. Чинники їх ефективного формування.

Лекція 4.

Психологія виховання

- Загальна психологічна характеристика виховання як складової освітнього процесу.
- Взаємозв'язок навчання й виховання.
- Базові психологічні підходи до організації виховання: технологічний, гуманістичний і діяльнісний.
- Основні психологічні механізми впливу у вихованні.
- Критерії та рівні вихованості дитини.
- Психологічні засади морального виховання.
- Вікові аспекти виховання дошкільників.

Ключеві слова:

- Виховання, організація виховання, напрямки виховання, критерії, психологічна готовність, тощо.

Питання до самоконтролю:

- Виховання як предмет наукового осмислення. Психологічні аспекти виховання.
- Технологічний підхід до організації виховання.
- Гуманістично та особистісно зорієнтоване виховання.
- Діяльнісний та суб'єктно-діяльнісний підхід у вихованні.
- Психологічні механізми виховного впливу: приклад і наслідування, психічне зараження, навіювання, переконування, санкціонування.
- Критерії вихованості та розвиток моральності особистості. Концепція Л.Кольберга.
- Вікові аспекти виховання дошкільників. Специфіка формування характеру та його рис у цьому віці.

Лекція 5.

Психологічні аспекти індивідуалізації та диференціації педагогічної взаємодії з дитиною

- Загальні психолого-педагогічні засади індивідуалізації та диференціації дошкільної освіти
- Обдаровані діти в умовах ДНЗ.
- Вихованці «групи ризику» та індивідуальна робота з ними (діти із затримкою психічного розвитку, діти із синдромом гіперактивності та дефіциту уваги, соціально та педагогічно занедбані діти, агресивні діти, тривожні діти, замкнені та сором'язливі діти).
- Функціональна асиметрія головного мозку і діти-шульги .
- Гендерні аспекти навчання й виховання.

Ключеві слова:

- Індивідуалізація, обдарованість, психічна затримка, дефіцит уваги, гіперактивність, гендер, тощо.

Питання до самоконтролю:

- Загальні принципи індивідуалізації та диференціації освітнього процесу. Їх застосування в умовах ДНЗ.
- Поняття «обдарованість» і «дитяча обдарованість». Основні критерії та типи обдарованості дитини. Специфіка індивідуального підходу до обдарованої дитини.
- Затримка психічного розвитку: основні види та критерії.
- Порушення емоційно-вольового та соціального розвитку дошкільника: синдром гіперактивності та розладу уваги; агресивність; тривожність і страхи; замкненість і сором'язливість; соціально-педагогічна занедбаність.

Лекція 6.

Психологія особистості педагога

- Клас соціономічних професій: загальні вимоги. Поняття «соціального інтелекту» та «соціальної компетентності» як інтегративного чинника успішності взаємодії з людьми.
- Професіограма педагогічної професії як професії типу «Людина – Людина».
- Структура педагогічних здібностей.
- Здібності педагога в контексті функціонування цілісної педагогічної системи. Рівні педагогічних здібностей.
- Педагогічні здібності вихователя.
- Дошкільного навчального закладу.
- Проблема «емоційного вигорання» в контексті професійної придатності педагога.

Ключеві слова:

- Компетентність, соціальний інтелект, соціальна компетентність, професіограма, вигорання, емоційне вигорання, тощо.

Питання до самоконтролю:

- Професії класу «Людина-Людина»: загальні вимоги.
- Соціальний інтелект як важлива складова професійної успішності фахівця соціономічного типу.
- Структура педагогічних здібностей.
- Рівні педагогічних здібностей.
- Специфіка педагогічної діяльності та здібностей вихователя дитини дошкільного віку.
- Професійне становлення педагога: основні чинники та етапи.
- Проблема «емоційного вигорання» педагога. Специфіка даного синдрому в умовах ДНЗ.

Лекція 7.

Психологія педагогічного спілкування і колективу

- Загальна психологічна характеристика педагогічного спілкування (комунікативний аспект, перцептивний аспект, інтерактивний аспект педагогічного спілкування).
- Стили педагогічного спілкування.
- Психологія педагогічного колективу.
- Специфіка закладу дошкільної освіти.

Ключеві слова:

- Спілкування, комунікація, перцептивний аспект комунікації, інтерактивний аспект комунікації, тощо.

Питання до самоконтролю:

- Педагогічне спілкування як важлива складова професійної діяльності вихователя.
- Комунікативний аспект педагогічного спілкування. Проблема виникнення та подолання комунікативних бар'єрів.
- Перцептивний аспект педагогічного спілкування. Стеоретипізація, ефекти соціальної перцепції при взаємодії з дітьми.
- Інтерактивний аспект педагогічного спілкування. Проблема запобігання педагогічним конфліктам та оптимальні способи їх розв'язання.
- Стилi педагогічного спілкування: відносні переваги та недоліки.

Література:

- Горбунова В.В. Етичні та правові аспекти психологічних досліджень // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 3. – С. 18-23.
- Кулачківська С., Подоляк Л. Сучасні психологічні вимоги до дитячого садка // Дошкільне виховання. – 2000. – № 1. – С. 18-19.
- Ладивір С. Сьогодення дошкілля // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 4. – С. 4-12.
- Максименко С. Психологія торує шлях модернізації освіти. Дошкільне виховання. – 2005. – № 1. – С. 3-5.
- Кононко О. Стратегічна мета виховання – життєва компетентність дитини // Дошкільне виховання. – 1999. – № 5. – С. 3-6.
- Костюк Г.С. Взаємозв'язок виховання і розвитку // Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л.М. Проколієнко. – К.: Рад. школа, 1989. – С. 175-184.
- Кузьменко В. Виховна психологічна ситуація – засіб розвитку індивідуальностей // Дошкільне виховання. – 2007. – № 8. – С. 7-9; № 9. – С. 7-10.
- Кулачківська С., Подоляк Л. Гуманістичний підхід: теорія і практика // Дошкільне виховання. – 2000. – № 10. – С. 3-4.
- Пасічник А. Мультисенсорна технологія розвитку етичних уявлень дітей // Дошкільне виховання. – 2012. – № 8. – С. 7-10.
- Білецька Л., Білецька І. Інклюзивне навчання: перші кроки в Україні // Дошкільне виховання. – 2007. – № 4. – С. 12-15.
- Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен // Рідна школа. – 2011. – № 3. – С. 10-14.
- Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. – К.: Самміт-Книга, 2009. – 272 с.

- Ставицький О.О. Гандикапізм та ксенофобія: спільне і відмінне у поняттях // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 3. – С. 59-63.
- Ярмошук І. Інклюзивне навчання в системі освіти // Шлях освіти. – 2009. – № 2. – С. 24-28.
- Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: монографія / Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – Київ: Світич, 2006. – 302 с.
- Вірна Ж.П. Основи професійної орієнтації: Навч. посібник. – Луцьк: РВВ Вежа, 2003. – 156 с.
- Збірник наукових повідомлень обласної науково-практичної конференції «Професійна кар'єра педагога: динаміка, основні проблеми, шляхи їх вирішення». – Івано-Франківськ: Вид.-диз. відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2007 – 255с.
- Крижановська З.Ю. Психологічні особливості професійного ставлення в діаді «вихователь-вихованець» // Психологічні перспективи. – Вип. 9. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – С. 119-123.
- Кучерявий О.Г. Концептуальна схема психології професійного самовиховання майбутніх педагогів дошкільної і початкової шкільної ланок освіти // Практична психологія та соціальна робота. – 1999. – № 1. – С. 45-46.